75 років Служби Народові

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N.J. 07303 434-0237 434-0807 УНСоюзу: 435-8740 — Тел. з Ню Йорку: — BArcly 7-4125 УНСоюзу: BArcly 7-5337

РІК LXXV. Ч. 195. TWO SECTIONS (SECTION 1) ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 19-го ЖОВТНЯ (OCTOBER) 1968 No. 195. VOL. LXXV.

—ОСТАННІ ВІСТІ—

П'ятниця, 18 жовтня 1968 р.

В АМЕРИЦІ

ПРЕЗИДЕНТ ДЖАНСОН ПІДПИСАВ ЗАКОН про федеральну допомогу коледжам, які є переповнені і мусять розбудовуватися. В цьому законі є окремий пункт про те, щоб не давати федеральної допомоги тим студентам, які брали участь в заворушеннях у студентських таборах. Президент підписав закон про те, щоб на фахову освіту видати три більйони долярів впродовж найближчих трьох років. Згідно з законом про федеральні видатки на академічне шкільництво впродовж трьох років треба буде видати 7.3 більйона дол., щоб приватні та публічні університети й коледжі могли розбудувати клясові приміщення і бібліотеки. Джансон заявив, що він вдоволений з того, що частинно здійснюється мрія про те, щоб всі ті, які бажають навчатися в академічних школах, могли це робити.

КОНҐРЕСМЕН МІЛЛС ЗАЯВЛЯЄ, що збільшений прибутковий податок, який мав би обов'язувати до 30-го червня 1969-го року, правдоподібно буде продовжений поза повищий термін, щоб спинити щораз то більшу інфляцію та не допустити до збільшення дефіциту у федеральному бюджеті. Конґресмен демократ Вілбур Д. Міллс майже цілий рік противився збільшенню прибуткового податку, домагаючися, щоб Уряд погодився зменшити федеральний бюджет на 6 більйонів дол. Тепер Міллс, який є головою Палатної Комісії Способів і Засобів, заявляє, що збільшені податки обов'язуватимуть і після 30-го червня 1969, бо Конґрес мусить їх продовжити.

ЗСА СТАРАЮТЬСЯ ПРО ПРАВО АЗИЛЮ для скиненого панамського президента д-ра Арнульфа Аріяса, який втік на територію Зони Панамського Каналу після того, як в Панамі перебрала владу військова хунта під проводом полковника Хозе М. Пінілля, тимчасового президента, і полковника Болівара Уррутія. Д-р Аріяс закликає до повстання проти уряду військової хунти. Представник ЗСА в Організації Американських держав просить котрусь із тих держав, що є членами ОАД дати право азилю д-рові Аріясові та членам його уряду, але немає такої країни із всіх 20-ох, щоб хотіла прийняти до себе д-ра Аріяса та його уряд.

СУДДЯ ВІЛЛІЯМ О. ДАҐЛЕС В ОБОРОНІ Найвищого Суду ЗСА. Цей суддя відзначав 70-річчя з дня народження і в пресовій конференції відкинув твердження противників Найвищого Суду, що Суд винен в тому, що збільшується число злочинів в цій країні. Суддя Даґлес гадає, що коли до Найвищого Суду прийде один, чи два, нові судді, то це не змінить того духа, який панує в Суді. Найвищий Суд обороняє Конституцію ЗСА, казав суддя Даґлес, і можна змінити Конституцію, але не можна змінити тієї ролі, яку виконує Найвищий Суд згідно з Конституцією. Даґлес заявив, що не думає переходити на пенсію, доживши до 70-го року життя.

НЕ ВЖИВАТИ ЗАБАГАТО АСПІРИНИ, бо це може пошкодити шлункові. Два дослідники Шикаґівського університету ствердили, що забагато аспірини шкодить шлункові навіть тоді, коли вона дістається до організму, поминувши шлунок, циркулюючи по організмі. Те саме ствердили два інші лікарі на лікарських зборах в Атлантик Ситі, які досліджували надмірне вживання аспірини в тих пацієнтів, що нездужали на артретизм. Аспірина злагіднювала артретичні болі, але вона мала вплив на продукцію слизу на стінках шлунка, що спричиняло витворювання виразки на стінках шлунка.

У СВІТІ

ПОСТІЙНА РАДА АТЛАНТИЙСЬКОГО СОЮЗУ (НАТО) в БРЮССЕЛІ СХВАЛИЛА принципи дальшої політики і стратегії цього найбільшого західнього оборонного бльоку, оперті на ствердженні, що не можна передбачити будь - які ходи Совєтського Союзу, здібного до всяких несподіваних вибриків. Цей основний протокол нарад Ради НАТО підписала також Франція, яка проте не бере участи у суто-військових нарадах НАТО. Постійним амбасадором ЗСА в головній кватирі НАТО є Гарлян Клівленд.

ЗАСТУПНИК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРЯ НІКОЛЯС ДЕ Б. КАЦЕНБАХ ЗАКЛИКАВ у Парижі, на засіданні представників Західньо - европейської Унії, до єдности і сили Західньої Европи, при чому ствердив, що ЗСА рахуються з тим, що така єдність Европи коштуватиме Америці поважні суми, що їх проте Америка готова видати. Каценбах підкреслив, що західньо - европейські держави, всі заможні, повинні зрозуміти, що свою безпеку вони повинні будувати передусім на власних силах. Західньо - европейська Унія складається з Британії і 6-ох країн Европейської Економічної Спільноти.

ТРИ АМЕРИКАНСЬКІ УЧЕНІ ДІСТАЛИ нагороду Нобеля з ділянки фізіології й медицини. Нагородженими були: 46-річний Роберт Голлі, кол. професор біохемії в Корнелл - університеті, тепер в Інституті Солка у Каліфорнії, — 46-річний Гобайнд Хорана, професор біології у Вісканзінському університеті, та 41-річний Маршалл Ніренберґ, голова відділу біохемічної генетики в Крайовому Інституті Здоров'я.

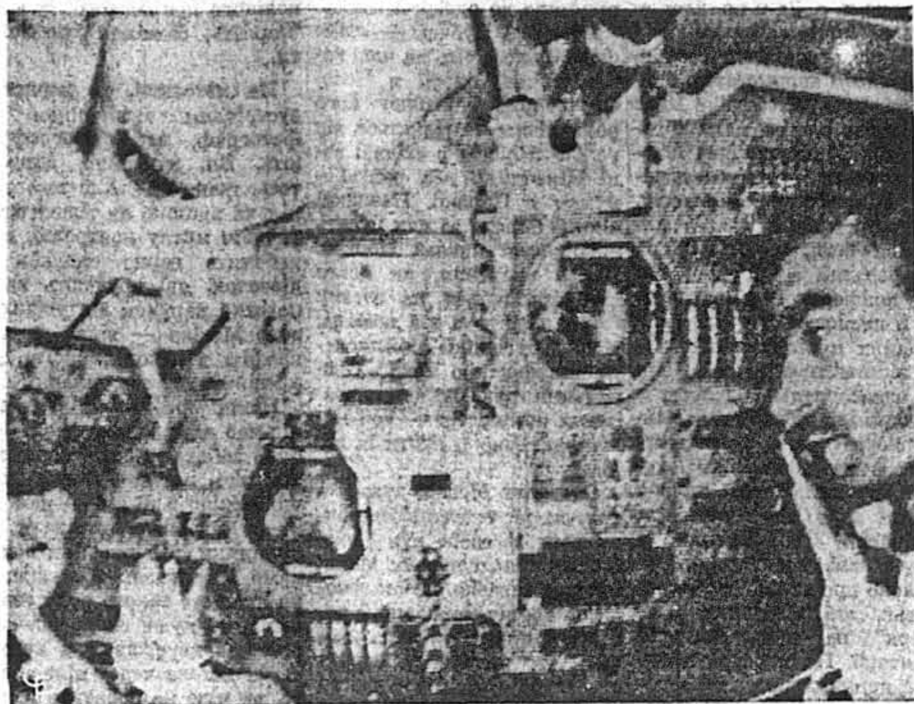
КОЛ. ЧЕСЬКИЙ ВІЦЕ - ПРЕМ'ЄР Д-Р ОТА СІК ПЕРЕЇХАВ до Швайцарії. Сік, за фахом економіст, був ініціятором нової економічної політики в Чехо - Словаччині, з узалежненням продукції від запотребування та з приділенням більшої свободи й ініціятиви керівникам підприємств. Виразна тенденція д-ра Сіка — унезалежнити економіку Чехо - Словаччини від Совєтів через тісніше пов'язання її з Заходом — найбільше розлютила Москву, яка наполягала на „вичищенню" Сіка з уряду. Д-р Сік сам зрікся.

НЕО-НАЦИСТСЬКА ПАРТІЯ В ЗАХІДНІЙ НІМЕЧЧИНІ РОЗВ'ЯЗАЛА свій відділ у Західньому Берліні. Формально ця партія зветься Націонал - демократичною, але насправді гуртує в собі найбільше колишніх нацистів і звеличників скрайнього націоналізму. Совєти й Східня Німеччина кількакратно протестували проти діяльности тієї партії в Західньому Берліні. Не чекавши, поки її розв'яже західньо - альянтська адміністрація в Західньому Берліні — тамошня станиця тієї партії сама розв'язалась.

КАНЦЛЕР КУРТ ГЕОРҐ КІЗІНҐЕР ОСКАРЖИВ Совєтський Союз у своїй промові в нижчій палаті західньонімецького парляменту, що СССР намагається змінити існуючий статус кво в Европі, перетворивши тимчасовий післявоєнний поділ Німеччини в тривкий стан та приписуючи собі „право" встрявати збройною силою у внутрішні справи будь-котрої держави, коли тільки відносини в тій державі не йдуть по лінії бажань Москви.

Астронавти „Аполло 7" фотографують гураґан Ґледис

Гюстон, Тексас. — В сьомому дні кружляння довкола Землі астронавти космічного корабля „Аполло 7" фотографували гураґан Ґледис над Мексиканською затокою та тропікальний шторм над Пацифіком — Ґлорію. Астронавти Волтер Ширра, Джан Айзеле і Волтер Канінґгем звітували наземній стації, що під час фотографування почувалися в своїй кабіні як вивірка в клітці. Крім цього астронавти оглядали зорі та різні місця на Землі, над якими перелітав Аполло 7. Вони також виконували різні вправи, що будуть потрібні тим астронавтам, які полетять до Місяця в найближчому році. Кружляння Аполло 7 відбувається згідно з пляном. Астронавти позбули простуди і вже думають про те, як вони будуть у вівторок вранці 22-го жовтня кінчати свій 11-денний лет та осідати на океані. Лікарі дають астронавтам інструкції, як поводитися під час осідання на океані, щоб не пошкодити собі слуху у зв'язку з їхньою простудою. Капітан Ширра захоплювався видом гараґану, який фотографував. Сподіваються, що до вівтірка гураґан вступиться з того району, де буде осідати Аполло 7.

ФОТОГРАФІЯ З КОСМІЧНИХ ПРОСТОРІВ

Оця світлина показує, як астронавт Волтер Ширра сидить перед контрольним відділом Аполло 7 під час того, як із космічного корабля передається телевізійну авдицію. Телевізійні авдиції, передавані з Аполло 7 можна бачити на звичайному телевізорі.

Американці для Конституційної Акції стверджують консервативну тенденцію в Конґресі

Вашинґтон. — Голова консервативної організації Американці для конституційної акції Чарлз МекМанус заявив, що консервативна тенденція так тепер збільшується, що якби вибори тепер відбувалися то Палата Репрезентантів мала б консервативну більшість. В цій заяві стверджується, що в останніх роках 191 член Палати, між якими були і республіканці і демократи, голосував консервативно аж в 65 сідсотках, коли було поіменне голосування при вирішуванні важливих проблем. МекМанус підкреслює, що навіть такі „ультраліберальні" сенатори демократи, як Дж. В. Фулбрайт, Френк Черч, Бирч Бей, Деніел Ґрустер, Ален Байбел, Майк Монруні, Джордж Ґоверн і Воррен Маґнусан голосували часто консервативно, бо стараються про перевибір.

Пливаки ЗСА почали здобувати медалі в Олімпійських Ігрищах

Мехіко Сити, 17-го жовтня. — Репрезентанти ЗСА у плаванні, які прибули на Олімпійські Ігрища в найкращому і найсильнішому досі складі, почали здобувати медалі для своєї країни вже в перших плавацьких конкуренціях Ігрищ. Жінки в гінцях 4 × 100 м. змінним стилем у складі Кей Гал, Кеті Бол, Еллі Деніел і Сю Педерсен здобули перше місце і золоту медалю з новим рекордовим часом 4:28.3, а зараз після них у конкуренції гінців 4 × 100 м. довільним стилем чоловіки ЗСА у складі Захарі Зорн, Стів Ререч, Марк Спіц і Кен Волш також здобули перше місце і золоту медалю з новим олімпійським і світовим рекордом 3:31.7. Третю золоту медалю для ЗСА в цьому самому дні здобув Віллі Дайвенпорт, який закінчив на першому місці біг на 110 м. з плітками, осягаючи час рівний світовому рекордові 13.3 секунди. Друге місце в цій конкуренції припало теж репрезентантові ЗСА бігунові Ерв Голлові, який здобув срібну медалю для своєї країни.

На Олімпійських Ігрищах, що їх мали намір раніше бойкотувати неґритянські спортовці ЗСА, дійшло до неприємної маніфестації, коли два переможці бігу на 200 м., Томі Сміт і Джан Карльос в часі відіграння гимну ЗСА стояли лише в чорних скарпитках без взуття на ногах та піднесли вгору п'ястуки вдягнені в чорні рукавички на знак „протесту „чорної сили" проти нехтування людських прав в ЗСА". Американський Олімпійський Комітет вислав офіційне перепрошення Міжнародному Олімпійському Комітетові за цю неспортову поведінку своїх репрезентантів, а обом спортовцям наказав негайно виїхати з Мехіко Сити до ЗСА.

Пані Джан Ф. Кеннеді одружується з грецьким мультимільйонером Онассісом

Ню Йорк. — 17-го жовтня секретарка вдови по покійнім президенті Джанові Ф. Кеннеді Ненсі Такерман подала пресі, радієві й телевізії сенсаційну вістку про те, що пані Джан Ф. Кеннеді в найближчому тижні одружиться з грецьким мультимільйонером, власником великої торговельної фльоти 62-річним Арістотелем Сократом Онассісом. Онассіс має 62 роки, а пані Кеннеді — 39. Пані Кеннеді відлетіла зі своїми дітьми, 10-річною Керолайною і 7-річним Джаном до Греції. Аґенти тайної поліції допомагали їй пройти поміж товпу цікавих, які зібралися перед її мешканням. Відлетіли на це весілля ще такі особи: дві сестри покійного президента пані Патріша Лофорд і пані Стіфен Смит, вітчим пані Кеннеді Гю Д. Очінклосс із Вашинґтону та мати пані Кеннеді — пані Очінклосс. Вінчання мало б відбутися на острові Скорпіос на Йонському морі, який є власністю пана Онассіса. Пані Джан Ф. Кеннеді є римокатоличкою, а її майбутній чоловік — православним, розведеним. Католицька Церква не дозволяє на подружжя з розведеними особами. Журналісти запитували нюйоркського Архиєпископа Теренса Кука, які санкції застосує Церква у відношенні до пані Кеннеді, і він відповів, що „це залежить від обставин". Мати покійного президента Джана Ф. Кеннеді пані Джозеф Кеннеді через свою секретарку заявила, що не складатиме жадної заяви в справі одруження її колишньої невістки. Відмовилася скласти заяву в цій справі і вдова по покійнім сенаторі Робертові Ф. Кеннеді.

Південний В'єтнам лякається підступу комуністів у випадку припинення налетів

Сайґон. — Південно-в'єтнамський уряд отягається з заявленням своєї згоди на повне припинення всіх налетів проти Північного В'єтнаму, вимагаючи більших ґарантів збоку комуністів, що вони не використають нової ситуації для підступної атаки проти південно-в'єтнамських міст. За пресовими твердженнями, південно-в'єтнамський президент Ґнуєн Ван Тіє, признавши в принципі можливість припинення всіх налетів проти Північного В'єтнаму, наполягає, щоб припинення бомбардування Північного В'єтнаму було тільки одною з точок ширшого порозуміння, а саме, щоб узалежнити його від згоди північно-в'єтнамських комуністів не тільки на обмеження своїх воєнних дій та відмови від атак проти відкритих південно-в'єтнамських міст із Сайґоном у проводі, але й на поведення ділових мирових переговорів з участю південного-в'єтнамського уряду. До цього часу північно-в'єтнамські комуністи завжди називали південно-в'єтнамський уряд „клікою запроданців", відмовляли йому право промовляти в імені народу Південного В'єтнаму та вимагали визнання комуністичного Фронту Національного Визволення, як єдиного дійсного репрезентанта Південного В'єтнаму. Тепер буцім-то Південний В'єтнам змінив своє становище у тайних дипломатичних закулісових переговорах, щодо яких однаково американці, як і північні в'єтнамці зберігають повну мовчанку. На зміну становища Північного В'єтнаму буцім-то вплинула гостра господарська криза в Північному В'єтнамі, величезні людські втрати у війні та переконання, що з новим президентом ЗСА не буде легше переговорювати, як з през. Джансоном.

Покращали шанси замирення між Ізраїлем і арабами

Об'єднані Нації. — Американські й інші закордонні дипломати в Об'єднаних Націях переконані, що настали кращі шанси замирення на Близькому Сході. Такий оптимізм буцім-то поділяє також офіційний посередник Об'єднаних Націй для цієї справи, Ґуннар Яррінґ. Він дістав від ізраїльського міністра закордонних справ Абби Ебана обширний меморіял, що його передав єгипетському і йорданському міністрам закордонних справ. Хоча офіційно єгипетський міністер Махмуд Ріяд заявив, що в тому ізраїльському меморіялі нема „нічого нового" та що Ізраїль надалі промовчує, чи він готов відкликати свої війська з усіх окупованих ним арабських земель, проте водночас сам Ріяд зайняв в своїй останній промові на Генеральній Асамблеї ОН примирливіше становище, однаково щодо мериторичного становища Єгипту, як і щодо форми свого виступу. На злагіднення ситуації вплинула схильність Йорданії до порозуміння з Ізраїлем. Вправді назверх Йорданія все ще зберігає солідарність з Єгиптом, але кілька днів тому йорданський міністер закордонних справ Абдул Моней Ріфай полетів з Ню Йорку до Лондону на довгу нараду з королем Гусейном. В столиці Йорданії Аммані кружляють вперті поголоски про готовість йорданського уряду до розмов з Ізраїлем за посередництвом Ґуннара Яррінґа і внаслідку сильно напружились відносини між йорданським урядом та командуванням арабських партизанів-терористів, які діють проти Ізраїлю з йорданської території.

Юґославія хоче ґарантії безпеки від ЗСА — проти СССР

Беоґрад. — Американський заступник державного секретаря Ніколяс Каценбах прибув у четвер 17 жовтня до столиці Юґославії для нарад з президентом Тітом та його найближчими дорадниками. Тому, що юґославські комуністи найкраще ознайомлені з плянами і настроями Кремлю — американський державний муж хоче дізнатися, як юґославські комуністи дивляться на совєтську інвазію в ЧССР та як оцінюють нову ситуацію в Европі. Юґославія, поставлена безпосередньо перед загрозу інвазії збоку СССР, рада би дістати ґарантії безпеки збоку ЗСА, але в такій формі, щоб вона не потребувала вирікатися своєї „невтральности".

Совєти видалили кореспондента „Н. Й. Таймсу" Р. Андерсона

Москва. — Совєтський Союз видалив одного з двох кореспондентів „Ню Йорк Таймсу", Раймонда Андерсона, анулювавши його поворотну візу під час того, як Андерсон з своєю дружиною поїхали до Греції на ферії. Фйодор Сіменов, заступник директора пресового відділу в міністерстві закордонних справ у Москві, закинув Андерсонові, що він займався „діяльністю, яка переступає межі журналістики". Коли на нього наполягали, щоб він з'ясував ближче, чим властиво провинився був Р. Андерсон, Сіменов заявив, що той американський кореспондент „передав за кордон листа, що його дістав від неуповажненої особи". „Н. Й. Таймс" здогадується, що мова тут про оприлюднений в тому нюйоркському щоденнику звіт московської поетеси Наталі Ґорбаневскої з описом демонстрації на Червоній площі у Москві, яка відбулася 25 серпня ц. р. у протесті проти совєтської окупації Чехо-Словаччини. П'ятеро членів тієї демонстрації засудили власне в минулому тижні на 3-5 років каторги або заслання. Р. Андресон написав був вступ до того звідомлення Ґорбаневської. „Н. Й. Таймс" має в Москві ще другого кореспондента, Генрі Камма. Андерсон, який плавко говорить по-російськи, працював в бюро „Н. Й. Таймса" у Москві від 1966 року. Він виявив у своїх кореспонденціях добре знання відносин в СССР та, зокрема, цікавився рухом спротиву в Україні М. і. Р. Г. Андресон згадував у своїх дописах про тайні суди над українськими інтелектуалами та про листа Чорновола.

У Канаді розпочали підготову до Ювілейного Тижня „Просвіти"

Вінніпеґ. — Вже створено Комітет святкувань Сторіччя „Просвіти", який діє з рамени Інституту „Просвіти" і Читальні „Просвіти" і який запланував найбільш урочисто провести Ювілейний Тиждень „Просвіти" від 1 до 8 грудня включно. У неділю 1 грудня ц. р. святкування розпочнуться Богослуженнями в інтенції українського народу в обох українських Катедрах у Вінніпезі. У програмі святкувань, що перебуває ще в стані остаточного затвердження намічено провести вечір на тему „Жінка — „Просвіті", також зустріч співтворців української культури, концерт - академію, а завершаться ювілейні святкування бенкетом. Урочисті відзначування 100-річчя створення матірного Товариства „Просвіти" у Львові відбудуться також в інших українських осередках у Канаді і в ЗСА. В таких країнах Південної Америки, як Арґентина, Бразилія, Уруґвай і Параґвай, вже відбуваються ювілейні академії, концерти, зустрічі, збори та виставки, присвячені „Просвіті", що внесла великий вклад за час 100-річної діяльности у формування й піднищення духової культури і національної свідомости українського народу та українців в інших країнах світу.

Українці взяли участь у Антикомуністичній Міжнародній Конференції

Вашинґтон, Д.К. — В готелі „Вашинґтон" відбулась 12-13 жовтня інтернаціональна конференція на тему: „Перемога холодної війни" проти комунізму. Конференцію скликала Антикомуністична Ліга Америки і в ній брали участь представники різних антикомуністичних організацій світу. Конференцію очолював ген. С. А. Віллобі, керував нею Айра Г. Лятімер, екзекутивний секретар АКЛА. На конференції були представники восьми західніх країн. У сесіях конференції взяли участь як обсерватори і дискутанти, представники Станиці ПАБНА (Американські Приятелі Антибольшевицького Бльоку Народів) в Вашинґтоні. В дискусіях після сесій представники ПАБНА звернули увагу присутнім на історичний російський імперіялізм, бо доповідачі звертали увагу майже виключно на загрозу комунізму, на поневолення неросійських народів в Совєтському Союзі, на злочини комуністичної Москви супроти українського народу, на переслідування в Україні під сучасну пору та на конечність розподілу російської комуністичної імперії на незалежні і суверенні національні держави. Позиції представників ПАБНА підтримували представник балтійських народів і представники Антикомуністичного Інтернаціоналу. Учасники вирішили скликати весною наступного року чергову Конференцію на тему „Мир і свобода для всіх народів". (вюм)

УКРАЇНЦІ У ВІЛЬНІМ СВІТІ

ПОСВЯТИЛИ НАРІЖНИЙ КАМІНЬ НОВОЇ ЦЕРКВИ

Мондера, Канада. - Отець М. Дацюк, протоігумен канадійської провінції оо. Василіян, посвятив в асисті священиків та великої кількости вірних наріжний камінь нової української католицької церкви св. Петра й Павла та недавно закупленого хреста. Лицарі Колюмба подарували на потреби нової церкви 5.000 дол. Після Богослуження і церемонії посвячення відбулось прийняття.

ЖУРНАЛ „ЛЬ - ЕСТ ЕВРОПЕЕН" ПРО ПОРУШЕННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ПРАВ УКРАЇНИ

Париж. — Вересневе число журналу „Ль-Ест Европеен" з серпня ц. р., що виходить французькою мовою з рамени Українського Союзу у Франції, присвячене аналізі становища України в складі СССР. Автор статті „Порушення прав людини в Україні і в СССР", ред. Володимир Косик, ілюструє свої думки великими цитатами з праць В. Чорновола, С. Караванського та ін. засудженців у Мордовії. Він приходить до висновку, що совєтсько-російський режим в Україні порушує всі точки Міжнародної Хартії ОН про права людини.

• ЦИКЛЬ ДОПОВІДЕЙ Т-ВА УКРАЇНСЬКИХ ІНЖЕНЕРІВ

Ню Йорк. — Управа Т-ва Українських Інженерів, Відділ Н. П., плянує в осінньо-зимовому сезоні влаштувати цикль доповідей на різні професійні теми. Перша конференція відбудеться 2-го листопада о год. 7-ій вечором в Українському Інституті Америки. Доповідатимуть: ред. Іван Керницький на тему „Листопадовий спомин" та інж. Юліян Ястремський „Про архітектуру". Після доповідей дискусія.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Ass'n, Inc. at 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 9118.
Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25. Jersey City & Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.
P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Політична культура

Раз-у-раз приходиться звертати увагу на те, що, поруч із різними безумовно неґативними явищами сучасної американської дійсности, маємо тут такі закорінені в державно - суспільному житті добрі звичаї, що їх треба подивляти і наслідувати. Це та політична культура, яка полягає у взаємній толеранції, пошануванні думок політичного противника, солідарності й співпраці в загальнодержавних справах та розмежовуванні суперечок на партійно - політичному ґрунті від особистих взаємин.

Минулої середи відбувся в готелі „Валдорф Асторія" у Ню Йорку щорічний традиційний бенкет добродійної Пропам'ятної фундації Альфреда Сміта. Заснував її пок. кардинал Френсіс Спеллман на честь пок. Альфреда Сміта, що в рр. 1923-28 був губернатором Нюйоркського стейту. Сам кард. Спеллман запрошував щороку головних промовців на такі 100-долярові бенкети, прибуток з яких ішов і йде в цілості на добродійні цілі. За останніх 25 років головними промовцями були Гюберт Гомфрі, Ричард Ніксон, сен. Дж. Джавітс, Губернатор Н. Рокеффелер, посадник Дж. Ліндзі й кол. ген. поштмайстер Джеймс Фарлі.

Із цьогорічного бенкету оприлюднено дуже характеристичну світлину: за пультом посередині — керівник бенкету Чарлз Зільвер, — в першому ряді праворуч — президент Л. Джансон, Дж. Фарлі і Ричард Ніксон, — ліворуч архиєп. Теренс Кук і віце-президент Г. Гомфрі. Промовці з різних політичних партій і різних віровизнань підкреслювали тільки те, що їх лучить, а не те, що ділить. Губернатор Н. Рокефеллер прославляв мудрість і лідерство пок. кардинала Спеллмана, суперечники в теперішній передвиборчій кампанії признавали один одному, що вони обидва походять з бідних родин і що вони своїми життьовими кар'єрами доказали, що бідні замолоду люди можуть в цій країні добитися найвищих державних становищ. Демократичний кандидат Г. Гомфрі з гумором запевняв, що він тепер мусить наслідувати Гаррі Трумана з часів кампанії 1948 р., коли-то публічні опитування й газетні коментатори заповідали його прогру, — а Ричард Ніксон з таким же гумором пригадував, що в усіх виборах є ті, які виграють, і ті, які програють, і що він, Ніксон, зазнавав уже одного й другого...

Джентлменство в громадсько - політичному житті, вміння співжити і співпрацювати з людьми інших поглядів — це передумова впорядкованих відносин в громаді і в державі.

Сталінські „заклики"

Центральний Комітет комуністичної партії СССР щороку в жовтні видає „Заклики". Це гасла, кількість яких хитається від 50 до 100. Їх публікують на першій сторінці „Правди" та інших видань, і вони фактично є вказівками Москви як для власної комуністичної партії, так і для сателітних та закордонних, що робити і куди далі йти.

Гасла - заклики, що стосуються самого Совєтського Союзу, цілковито нагадують такі ж заклики з часів Сталіна. Робітники й колгоспники мають ще швидше працювати „для успішного виконання п'ятилітки"; діячі культури мусять „високо нести прапор партійности й ідейности совєтського мистецтва ... для виховання будівників комунізму"; навіть працівники медицини, як сказано в заклику ч. 33, повинні „активніше брати участь у комуністичному вихованні трудящих". Коротко — наказано індоктринувати всіх і вся, працювати швидше, домагатись менше, навіть піонери і школярі повинні „готуватися стати активними будівниками комунізму" ...

Були роки, коли ЦК КПСС називав у своїх „жовтневих закликах" поіменно майже сотню комуністичних партій у світі. Ці роки минули. Москва вже не може вітати комуністичну партію червоного Китаю чи Альбанії, навіть Італії та Франції, які протестують проти нападу на Чехо-Словаччину, ані Югославії чи Румунії, які не коряться московським наказам. Тому в цьогорічних закликах не названо жадної комуністичної партії, жадних поплентачів. Збуто цю неприємну для ідеологічно банкрутуючої Москви справу параграфом ч. 37: „Братерський привіт комуністичним і робітничим партіям — бойовому аванґардові робітничої кляси ... в боротьбі за комунізм!" Не перелічено навіть комуністичних партій сателітних країн, їх збуто цього року коротким параграфом ч. 40: „Братерський привіт народам соціялістичних країн, які будують соціялізм!" І все. Це, мовляв, СССР вже почав будувати комунізм, а сателіти ще будують соціялізм ...

Всюди ЦК КПСС пише про „совєтський народ", і лише в одному гаслі згадує про „народи нашої країни" ... Сучасні жовтневі гасла ЦК КПСС є виразником нового етапу кризи комуністичної ідеології.

В. Ткач

ОКУПАЦІЯ ЧЕХО-СЛОВАЧЧИНИ І ЇЇ НАСЛІДКИ

Щойно після останнього перебування в Москві чехословацької делеґації на чолі з Дубчеком і Черніком европейська преса заговорила про капітуляцію чехословацького проводу. Слова „капітуляція" вжила першою швайцарська газета „Нос Цюріхер Цайтунг" з 7 жовтня ц. р. За її прикладом пішли інші часописи всіх західньоевропейських країн. Тим часом наша стаття, видрукована в „Свободі" з 10-го серпня ц. р., вже мала наголовок: Капітуляція Чехо-Словаччини — лише з додаким до цього знаком запиту.

Згадана наша стаття писалася безпосередньо після конференції в Черні і під час конференції в Братиславі. Її висновки спиралися на поданих пресовими аґенціями вістках про те, що в Черні чехословацька делеґація погодилася нібито на постійне перебування совєтських військ на території Чехо-Словаччини. Через кілька кілька днів після того, по закінченні конференції в Братиславі, урочисто проголошено про вихід совєтських військ, які відбували „маневри" на чехословацькій території. На підставі цього всі прихильники чехословацької незалежности радісно вітали „перемогу" Дубчека і його товаришів.

В дійсності вже тоді, на початку серпня, ситуація була зовсім іншою. В Черні і Братиславі представники нового чехословацького курсу змушені були погодитися на „якнайтіснішу співпрацю" з СССР й іншими державами Варшавського пакту в ділянках ідеологічній, політичній, господарській і, найголовніше, мілітарній, прирікаючи як стримання процесу демократизації, так і перекреслення задумів щодо певного наближення до держав західнього світу.

Ота „найтісніша співпраця" в ділянці мілітарній мала своїм наслідком те, що совєтські війська насправді не залишили цілковито чехословацької території: на ній залишилися різні „зв'язкові частини", „обсерватори й експерти", які й сприяли такій швидкій і справжній інвазії 21 серпня. Ще напередодні інвазії Прага заповідала маневри чехословацької армії при участі совєтських „обсерваторів".

Наведені вище факти свідчать про те, що фактична, а не зовнішня капітуляція чехословацького проводу сталася ще на початку серпня, а не на початку жовтня, коли чехословацька делеґація в Москві змушена була офіційно погодитися на перебування совєтських військ у Чехо - Словаччині.

Прага сподівалася, що приречення „н а й тіснішої співпраці" задоволить і заспокоїть Москву. Але на перешкоді цьому стали різні необережні потягнення не так самого проводу, як широких мас населення Чехо-Словаччини. Це населення з ентузіязмом демонстративно вітало Тіта й Чаушеску, які прибули на відвідини до Праги, але нагородило холодною мовчанкою, а то й свистом шефа німецьких комуністів Ульбріхта. Москва ствердила, що чехословацькі провідники не мають уже сили (а, може, деякі з них і свідомо не хочуть) тримати спонтанний гін свого суспільства до демократизації всього життя країни. Тому й прийшло до одвертої інвазії.

Сьогодні Дубчек — лише формально стоїть на чолі комуністичної партії в Чехо-Словаччині. Фактично його роля нічим не різниться від ролі Ульбріхта в східній зоні Німеччини або ролі Гомулки в Польщі. Навпаки, він ще більше за них мусить виконувати накази Москви. Немає значення, як довго він утримається на своєму формальному с т а новищі: Москві вигідніше здійснювати пацифікацію Чехо - Словаччини руками чехословацьких комуністів — хоч може фактично й проти їх волі.

Очевидно Москві дуже залежало на тому, щоб не випустити зі своїх рук Чехо-Словаччини, оскільки пішла вона на інвазію, не зважаючи на те, що морально й політично програла, наражаючись на величезну втрату престижу — як серед усього західнього світу, так і серед комуністичних партій Заходу. Після всяких здогадів та аналіз подій, сьогодні европейська преса і знавці СССР називають дві головні причини, які штовхнули Москву на ризиковну і непопулярну акцію в Чехо-Словаччині.

Перша — це внутрішній стан у Совєтському Союзі. Москва не могла дозволити на продовження чехословацького експерименту, бо це зміцнило б опозиційні настрої і домагання демократизації серед суспільств низки совєтських республік, насамперед в Україні. На це вказує роля Шелеста щодо акції в Чехо - Словаччині, про що пишуть і говорять на Заході.

Друга причина — це страх втратити Чехо - Словаччину з її стратегічним положенням випадової бази в серці Західньої Европи. Совєтські танки стоять нині на кордонах Австрії і великої частини Західньої Німеччини, яка в цій частині своїх кордонів до цього часу безпосередньо загрожена не була. Коли до цього додати, що військова совєтська фльота перебуває тепер у Середземному морі, що НАТО значно послаблене виступом з нього Франції де Ґолля, що Америка заанґажована у В'єтнамі, — то маємо під цю пору зовсім іншу мілітарну і політичну ситуацію в Европі, ніж то було перед окупацією Чехо-Словаччини.

На думку головного редактора австрійського Радіо А. Дальми, висловлену в доповіді про чехословацьку кризу 7-го жовтня, є небезпека, що СССР, шукаючи способів порятунку від своїх внутрішніх труднощів (опозиційні течії всередині СССР), буде знаходити їх в зовнішніх агресивних акціях. Це, зрештою, притаманне для всіх диктаторських і імперіялістичних режимів. Таким чином ред. Дальма вважає, що треба враховувати можливість совєтської агресії проти Румунії, Альбанії, Югославії, а навіть і проти Австрії та Західньої Німеччини.

Вісті про невиключеність нових агресивних акцій Москви вміщуються тепер в пресі Західньої Европи, а також Америки. Це один із наслідків інвазії в Чехо-Словаччині. Але на цю тему треба говорити окремо.

О. Зінкевич

МЕХІКО — ОЛІМПІЙСЬКЕ

Мехіко Сиҭі, XIX Світова Олімпіяда. — Вже від довгих місяців Мехіко стало світовим олімпійським центром. Кожний, хто ступає ногою на мехіканську землю, зразу бачить і відчуває олімпійську атмосферу: удекоровані вулиці, будинки, державні будівлі, олімпійські відзнаки, а насамперед — відношення мехіканців до кожного приїжджого, їх ввічливість, бажання допомогти.

На летовищі, де першим зустрічним мехіканцем є фотограф, вас фотографують. Ви, звичайно, дивуєтесь, пощо це? Але вже за кілька хвилин, як тільки перейдете митну контролю, ви побачите гарно одягнених дівчаток, які вручають вам перший дарунок від увічливого Мехіка — вашу фотографію в декоративному олімпійському оформленні.

Після розрухів, бунтів, під час яких кілька десятків було забитих і сотні поранених, вам могло б здаватись, що Мехіко в ці дні — немов якась військова цитаделя з вулицями, заповненими вояками і танками. Але якщо ви очікуєте такого роду сенсацій, то дуже скоро розчаруєтесь: переїхавши з летовища майже через ціле місто, ви ніде не побачите вояків, хіба де-не-де поліцая.

Їдемо з нашими приятелями, мехіканськими українцями кількадесят кілометрів до с т а р о в и н н и х пірамід ацтеків, де має відбутися генеральна проба зустрічі олімпійського вогню. Якраз тут, між цими пірамідами, политими кров'ю тисяч невинних людей, що їх приносили в жертву богам, ночував олімпійський вогонь з Греції, на узбіччі піраміди Місяця.

Аж тут, між пірамідами, в сутені ми помічаємо групи вояків у шоломах, готових негайно здушити кожний бунт. Це була наша перша зустріч з реальним Мехіко, яке можна тут побачити лише тоді, коли його шукати.

Ми замішуємось між мехіканською молоддю в кольоритних строях, гімназистами і студентами. Вони нас оточують, і ми говоримо про недавні розрухи. Дуже скоро переконуємось, що ця молодь ніяк не солідаризується з бунтівниками, що їх чужинна преса і, зокрема, американська хотіла зробити мучениками і героями. В опінії цієї молоді — це не революція, а імпортований кубинцями „ерзац революції", який не має ніяких виглядів на успіх.

Нашу розмову перериваають вигуки десятків тисяч мехіканців, які зібралися тут, щоб побачити свою спортову молодь. Не вгавають патріотичні вигуки „Мехіко - Мехіко-ра-ра-ра!". І ось ви бачите фантастичну сцену: з непроглядної темряви вихоплюються яскраві промені, які освітлюють з різних сторін старовинні піраміди, а між них тисячі й тисячі в кольоритних строях спортовців, що виходять немов з-під землі. Відбувається спеціяльний олімпійський ритуал, і з-поза піраміди Сонця вбігає спортовець із запаленим смолоскипом. Він біжить через площу, зиґзаґами вибігає на піраміду Місяця і запалює вогонь. Це все під вигуки „Мехіко-Мехіко-ра-ра-ра!"

Мехіко — олімпійське. Зі своїми проблемами, національними антагонізмами, засекреченим т р е нуванням спортовців із 124 країн...

Протягом кількох днів ви у вирі олімпійського життя. Всюди треба бути, бо багато треба зробити.

Перша візита — у шефа мехіканської преси при Олімпійському комітеті, Рафаеля Солони. Розмова цікава, щира, багато вирозуміння до наших проблем. З цікавістю дивиться на наші видання. А згодом — в центрі журналістичної акредитації. Тут в несамовитій метушні просять, обурюються... Кожний хоче осягнути свою ціль — дістати пресову картку. З різних кінців світу журналісти різного віку, темпераментні, холодно - витримані. Прикро було бачити відомого і заслуженого олімпійського діяча Роберта Пола з американського Олімпійського комітету, який вистоював тут годинами, щоб дістати картку. Дочка російських еміґрантів Ніна В., з перфектним знанням кількох мов, має рішальне слово, чи і коли дати акредитацію навіть кореспондентам „Лайфу" та „Ню Йорк Таймсу"!

Ви ще не полагодили всіх формальностей, а вас уже кличуть на останню перед відкриттям Олімпійських Ігор пресконференцію. В тому самому готелі, тільки на іншому поверсі, перекуска, і ви вже слухаєте спікера Р. Куерва і перекладачів з еспанського на три мови: французьку, англійську й німецьку. Виеліміновано російську. Пресконференція бурхлива. Атмосферу відпружує весела репліка кореспондента „Ню Й о р к Таймсу", який на цілу залю вигукує: „Ця пресконференція виглядає так, як демократична конвенція в Шикаґо!"

Багато розмов, знайомств, і тут ви вперше обмінюєтеся з чужинцями українськими олімпійськими марками.

Зразу після пресконференції маємо ми авдієнцію у шефа олімпійської преси Р. Куерво. Склалося так, що викликано нас із представниками двох сателітних країн, у яких „симпатії" до росіян такісамі, як у нас...

В суботу 12 жовтня відкриття XIX Світової Олімпіяди. Сто тисяч людей на головному стадіоні. Сім тисяч спортовців. Промовляє Брандедж, відкриває Олімпіяду президент Мехіко Густав Ді'яз Ордаз. Делеґація Японії передає олімпійський прапор мехіканцям. В повітрі лопотять крила тисяч - тисяч голубів, гримлять гарматні постріли. Уперше в історії світових Олімпіяд запалений олімпійський смолоскип вносить мехіканська спортсменка.

В пам'яті, мабуть, надовго залишиться сцена зустрічі ста тисяч глядачів із спортовцями Чехо - Словаччини. Немов на команду, усі присутні влаштували їм овацію. На очах багатьох видно було сльози зворушення. „Чехословакія - Чехословакія-ра-ра-ра!" — лунало над стадіоном.

Делеґацію СССР на чолі з українцем Леонідом Жаботинським, який ніс червоний прапор, і симпатичною Н. Кучинською публіка прийняла дуже холодно.

Церемонії і наради вже за нами. Тепер — затяжна боротьба за золоті медалі на стадіонах і за кулісами. 124 народи беруть участь в цій світовій Олімпіяді, багато серед них лише з кількачленною спортовою делеґацією. Україна знову неприсутня тут, як окремий і відрубний народ.

І саме тут, на олімпійських стадіонах, де зустрічаються тисячі й тисячі спортовців з різних країн, саме тут починається упадок імперій - поневолювачів, яким не повинно бути місця серед вільних і рівнорядних.

ЯПОНЕЦЬ — ЛАВРЕАВОМ НОБЕЛЯ З ЛІТЕРАТУРИ

Стокгольм. — Японський письменник Ясунарі Кавабата дістав нагороду Нобеля з ділянки літератури, з підкресленням його „оповідацької майстерности, яка з великою чутливістю передає спосіб думання японського народу". Ясунарі Кавабата на европейському заході майже не відомий і тому обрання його було несподіванкою.

Голоси читачів

ПОМІШАЛИСЬ ЗАПОВІДІ

У „Свободі" з 15 жовтня ц. р. на стор. 3-ій в дописі „Родинне життя" написано: „Отець Павло сказав до дітей, що він з жінкою мають по 70 років і що вже 50 років жонаті, і це лише тому, що ми пам'ятали на 5-ту заповідь Божу, яка каже: шануй тата і маму свою, то добре тобі буде і довго будеш жити на землі".

Нас учили, що 4-та заповідь Божа каже шанувати батьків, а 5-та каже, щоб не красти. Але тепер, як повикидали зі шкіл заповіді Божі, може їх помішали? Напишість, чи то помилка, чи то так є.

Джерзі Сити, Н. Дж. Н. Н.

Виходить, що Заповіді хтось помішав ще поки усунено їх з навчання в школі. Красти бо забороняє Сьома Заповідь, а П'ята каже, щоб не вбивати. Ред.

З НАШИХ БУДНІВ

З Дітройту - до Ню Йорку

Якби це ділялось давним-давно, в „старому краю", тоді моє бажання прозвучало б: „Дай, Боже, вашому телятку вовка з'їсти!" Алеж це трапилося минулої неділі в Дітройті, після многолюдного ювілею 75-ліття нашої „Свободи", тим-то, прощаючись з дітройтськими друзями, з Еком і Дуфтою-Нижанківським на чолі, я гукнув їм на від'їзному:

— Дай, Боже, вашим „Тиграм" з'їсти „Кардиналів!"

Що і сталося, уявіть собі! „Те, що діється в нашому місті, важко собі уявити, неможливо описати і ледве чи можна передати по телефону, — телефонував схвильовано Еко в середу, 9-го жовтня. — Дітройт шаленіє з радости! Власники барів стоять на вулицях і запрошують гостей, щоб частувалися даремно, — за рахунок світлої перемоги! Чи не завчасно ти, братіку, відлетів до Ню Йорку? . ."

Мабуть, від цього головокруження, спричиненого успіхами рідної бейсболової команди, наш дорогий Еко забув приїхати до Ню Йорку на відкриття Третьої виставки малярства, графіки і скульптури, влаштованої рухливим Нюйоркським Відділом ОМУА, під головством Михася Черешньовського. А варто було йому прибути навіть з Дітройту, хоч би і з того приводу, що його знаменитий „Покутський Ярмарок" стояв у центрі уваги й зацікавлення глядачів, під час відкриття виставки, в неділю 13-го жовтня.

У справі самої виставки я не забиратиму слова: знайдуться, безумовно, більш компетентні й кваліфіковані за мене знавці цього діла, які оцінять фахово й детально її артистичні вальори. Але хочу сказати кілька теплих слів про „христини" виставки, чи то пак передвиставкову зустріч- коктейль, що попередила відкриття, — в суботу 12-го жовтня.

Такої красної товариської імпрези вже давно не оглядали свіжопомальовані стіни Літературно-Мистецького Клюбу в Ню Йорку. Сказав голова нашого Клюбу, Б. П. Ржепецький: „Я ще ніколи не бачив стільки українських малярів разом і в такій дружній-згідливій атмосфері!" А я додав би від себе: „Якби такі коктейлі попереджали всі наші святочні академії, не було б чого боятися, що під час національних свят залі світитимуть пусткою".

В чому ж таємниця успіху? Мистецькі картини на стінах і скульптури на постаментах? Дібране товариство, а в ньому більшість молодої публіки? Розкішний, холодний і гарячий буфет, а за ним — гостинні, гожі господині? Може все разом склалося на те, що мистці і їх гості з жалем розходилися коло 12-ої години ночі... Хай же шкодують ті з прихильників мистецтва, які з тих чи інших причин не мали змоги взяти участи в „христинах" виставки. А хто ще досі її не бачив, хай обов'язково відвідає в цю неділю і на протязі наступного тижня.

Ікер

Володимир Янів

РОЛЯ Й ЗАВДАННЯ УКРАЇНСЬКОГО ВІЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

(2)

Звичайно, з цієї аналізи цифр випливають великі завдання УВУ, який має єдину можливість об'єднувати розпорошених земляків у цілому вільному світі[9]), і саме це завдання належало б усвідомити, його наголосити а далі й поширити. З цього погляду насамперед треба б увійти в зв'язок з усіми українознавчими катедрами в світі[10]),) щоб вони скеровували своїх студентів для доповнення знань на літні семестри УВУ і щоб студії в УВУ були їм згодом зараховані. З другого боку, є в пляні, щоб в майбутньому наші таки професори із ЗСА та Канади в більшій мірі були притягнені до співдії у викладовій системі, і то в подвійній мірі: з одного боку повинні вони на спеціяльних курсах у себе таки в ЗСА підготовляти молодих студентів до вакаційних семестрів в Мюнхені (щоб студенти впродовж двох місяців могли справді максимально скористати), але, з другого боку, вони будуть в більшій мірі запрошувані в майбутньому, як викладачі в часі наших літніх імпрез.

Проте, всі намагання не можуть змінити факту, що найповажнішим засобом об'єднання у праці будуть таки видання, що тільки підкреслює згадану вже небезпеку „дублювання" завдань НТШ, а на терені ЗСА чи Канади НТШ та УВАН. Правда, цю небезпеку можна зменшити відповідним плянуванням, при якому УВУ насамперед мало б перейняти на себе обов'язок подбати про підручники. Завдання першорядної ваги в рівній мірі сучасного: певної уніфікації загального навчання у цілій діяспорі та поставлення його на можливо високому рівні[12]). При відомій тенденції на теренах окупованої Б а т ьківщини фальсифікувати науку, існує велика потреба заздалегідь підготовити відповідні підручники для української школи у звільненій Україні. Ці насамперед навчальні підручники могли б бути поширені спеціяльними виданнями, які є першорядним джерелом, чи радше передумовою реґулярних студій. Думаю тут у першу чергу про бібліографію, не можучи звільнитися від прикрого враження, що пливе із дотеперішніх занедбань нашої еміґрації, яка так і не спромоглася видати бібліографію наших публікацій закордоном, що без неї для майбутнього пропадуть безслідно сотні позицій. І я боюся, чи можна ще буде направити це занедбання і чи, наприклад, бібліографія наших видань за 1945-68 рр. зможе бути повною. Не менше її підготовити треба, і то чим скорше, бо всяка проволока загрожує тільки погіршенням ситуації. Обов'язок видати бібліографію належить насамперед до УВУ, бо без бібліографії ніякі серйозні студії неможливі. Знову ж, з погляду майбутнього, ніхто не зможе дати повного огляду праці еміґрації, не мавши зібраних відомостей про українську книгу в екзилі. Коли величезною заслугою НТШ є видання ЕУ, то УВУ могло б заповнити непрощенну прогалину, видаючи бібліографію.

Підручники дуже тісно в'яжуться із чужомовними посібниками про Україну, рівно потрібними для нашої молоді, яка в певному відсотку не опановує вже рідної мови, що й для чужинців, які дуже слабо поінформовані про Україну. Саме на цю справу дуже пильну увагу звернули німецькі кола у Бонні в часі моєї останньої поїздки. Звичайно, їм ішлося про видання німецькою мовою. Але не менша потреба у подібних виданнях і французькою та англійською мовами. Іншими словами, завдання на роки, яке в розумний спосіб доповнює, а не повторює працю наукових установ типу академій.

При характеристиці можливих університетських видань хочу звернути увагу — поруч із підручниками — на спеціяльний тип, ~~який~~ міг би дуже відповідати саме умовам праці у розпорошенні: на підготову і пізніше видання семінарійних праць, які могли б бути об'єднані одною темою, опрацьованою навіть під кермою одного професора студентами, чи докторантами в різних країнах їхнього поселення. В такий спосіб дійшли б ми до логічного доповнення короткотривалих (хоч і інтенсивних) літніх семестрів послідовною керованою працею продовж цілого року.

Як приклад можу назвати працю семінару соціяльної психології, який працював під моєю кермою при делеґатурі УВУ у Франції й займався систематичною аналізою творів українських письменників з погляду соціяльної структури української родини. Чотири готові праці принесли чимало цінного матеріялу для зрозуміння ролі родини в соціяльному житті України, а одночасно виявили можливість нової форми праці.

Проте, не зважаючи на поважну навчальну функцію УВУ, яка за даних складних умов має об'єднувати професуру та студентів для збереження української духової субстанції на чужині й для створення вихідних позицій для відродження вільної науки в Україні, — не зважаючи, в дальшому, на певне доволі виразне розмежування дослідно-видавничих з а в дань поміж УВУ й нашими науковими товариствами типу академій, і не зважаючи на виразну інформативну ролю УВУ в ділянці ширення серед чужого світу об'єктивних відомостей про Україну в східньо - е в р опейському комплексі у чужоземних підручниках, — видається нам, що роля УВУ не може обмежитися з'я с о в а ними функціями, а для визначення місця добре ще сягнути до аналізи клясичного поняття університету, як воно вже випливає із самої етимології слова.

---

9) З 32 членів збору за океаном 25 живе у ЗСА, 6 у Канаді, 1 в Арґентині.

10) „Scientia unit dispersos" — ця максима вписана на фронтоні Українського Католицького Університету в Римі, який має діяти в подібних умовах, що й УВУ, — і ця максима має повне застосування при з'ясовуванні завдань УВУ.

11) В Едмонтоні на славістичному відділі студіює приблизно 100 українців, а зовсім подібно є в Саскатуні, як теж у інших канадійських університетах. Для УВУ відкриваються дуже широкі можливості, якщо пощастить так побудувати програму літніх семестрів, щоб вона стала доповненням викладів у згаданих славістичних департаментах.

12) Ідеться не тільки про підручники для студентів УВУ, але й про посібники для учителів численних українознавчих шкіл (зокрема середнього типу) у всьому вільному світі, брак яких гостро відчувається. Зарисовується потреба окремих педагогічних курсів у Німеччині для вчителів, зайнятих в українознавчих школах. Це для них також повинні служити згадані підручники. Алеж у ЗСА чи Канаді ми маємо цілі системи шкіл українознавства. І з цього погляду значення підручника набирає виїмкової ваги на еміґрації.

Книжка шукає читача.

Десятиліття Пластової Бібліотеки у Філядельфії

Бібліотека Пласту й Рідної Школи у Філядельфії, не найбільша серед українських бібліотек в Америці, але вона напевно одна із найактивніших. Вона відома як „бібліотека, яка має читачів" — а це назва, що нею на жаль, небагато наших книгозбірень могло б похвалитися. Читачі, які користають із цієї бібліотеки кожної неділі, навряд чи свідомі того, що цього року, 9 листопада, сповниться цій нашій культурній станиці повних 10 років життя.

Бібліотека, що діє тепер під фірмою „Пласту і Рідної Школи" починала своє життя як „Бібліотека при Пластовій Станиці" в старому пластовому домі при вулиці Френклина. Її ініціятором та головним рушієм був (та й досі є) старшопластунський (тепер уже сеньйоррський) курінь „Чортополохи". Бібліотекарем - основником була ст. пл. Марія Щука, ЧП — людина з професійною бібліотекарською освітою, яка від самого початку поставила бібліотеку на належний рівень, увівши фахову клясифікацію, вичерпні каталоги та розвинувши пляни для дальшого росту, в якому на першому місці стояла служба читачеві.

Від першого дня бібліотека була доступна широкому загалові, а не лиш пластунам, і почала з успіхом промощувати дорогу до читача українській книжці. В першому році свого існування бібліотека мала 820 томів, випозичила 348 книжок і мала 433 дол. фінансового обороту.

Та після двох літ праці над бібліотекою нависли чорні хмари. Криза наступила у висліді перебудови дільниці Френклина, поступового переселення українців в інші частини міста та ліквідації пластового дому. Осінню 1961 року бібліотека мусіла припинити працю. Вона не перестала існувати, не перестала бути турботою куреня „Чортополохи", але втратила дах над головою і втратила контакт із читачем. Щойно навесну 1964 року, старанням тодішнього бібліотекаря пл. сен. Марії Одежинської, ЧП, бібліотека відновила свою діяльність. З допомогою прийшла католицька парохія Царя Христа, зокрема її парох о. Василь Головінський, який відступив бібліотеці безкоштовно приміщення в парохіяльному домі на розі вулиць 16-ої та Каюга. Щобільше: Товариство Рідна Школа, оцінивши фаховий підхід та працю куреня „Чортополохи", рішило включитись у розбудову бібліотеки своїми фондами. В нових умовинах, у центрально положеному приміщенні, бібліотека почала своє друге життя. Після реорганізації бібліотека від жовтня 1964 року почала діяти як Бібліотека Пласту і Рідної Школи із новою управою, що її очолила знову професійна бібліотекарська сила.

Про ріст бібліотеки найправдивіше можуть сказати числа. Ось статистична табеля за останні три роки праці бібліотеки:

	1965	1966	1967
кількість всіх томів	1400	1663	2370
кількість випозичених томів	830	1183	1295
зареєстрованих членів	107	146	202

На початку біжучого шкільного року книгозбірня нараховувала вже коло трьох тисяч томів, а грошові фонди Рідної Школи вкладені в книжки Бібліотеки, перейшли суму двох тисяч долярів.

Бібліотека може сьогодні похвалитися вибагливою колекцією книг, що охоплюють всі ділянки знання. Про збалянсовану різнородність матеріялу найкраще свідчать друковані списки новонабутих книг, що їх ставить бібліотека кожного року до розпорядження вчителям і виховникам. Бібліотека служить передусім учням Рідної Школи. Серед зареєстрованих членів перевагу становить молодь до 18-го року життя, і тому найкраще в бібліотеці представлена клясика української літератури. Але крім літератури є ще й багаті відділи мемуаристики, історії, суспільних наук, мистецтва, релігії, дитячої літератури та чужомовної літератури про Україну. Скромніші кількістю томів, але все таки заступлені є відділи точних і прикладних наук, як фізики, біологія, медицина, техніка. Є зрозуміла річ і відділ пластової літератури.

В бібліотеці, крім бібліотекаря, пл. сен. Марти Тарнавської, ЧП, працює ще цілий ряд людей. Членами управи в біжучій дворічній каденції є ще пластунки сеньйорки з куреня „Чортополохи": Марія Одежинська, Анна Максимович і Віра Пак. Багато інших членів куреня теж активно включаються в допоміжну роботу. З рамени Т-ва Рідна Школа допомагають в такий чи інший спосіб п-ні Людмила Чайківська і п. Нестор Сум, та пані Леся Стадниченко, Люба Процик, Марія Куземська, і Стефа Жмуркевич, Стефа Сум.

Щоб вшанувати десятиліття Бібліотеки Пласту і Рідної Школи та щоб задемонструвати любов і пошану для української книжки, 26 жовтня у великій залі школи сестер Василіянок при вулиці Ліндлей у Філядельфії відбудеться оригінальна імпреза п. н. Книжка шукає читача. В програмі буде виступ пластового драматичного гуртка під проводом п. Зенона Чайківського з музичною сценкою, монтаж „Мандрівка з книжкою", виступи пластового квартету. Вступне слово „Похвала книжці" скаже відомий літературний критик і сеньйор українських бібліотекарів у Філядельфії, п. Іван Коровицький. З нагоди вечора, у цій же залі відбудеться вистава книжок. Програма свята зовсім нова, участь беруть головно молоді виховавці — пластуни. Гості, набуваючи квитки вступу, матимуть змогу вильосувати книжкові нагороди. Початок в год. 6-ій вечора.

М. Тарнавська

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УНСОЮЗУ!

Св. пам. Марія К. Гультай

В суботу 13 липня, по довгій і затяжній боротьбі з невилічимою недугою, закрила навіки втомлені очі в загальному шпиталі міста Торонта дружина відомого колись крайового провідника УНО та його Братніх Організацій, св. пам. Марія Катерина Гультай.

Св. пам. Марія належала до тих, які в критичному часі нашого побуту в Канаді були основоположницями жіночої крайової організації ОУК ім. Ольги Басараб, і належала вже в початках до проводу Екзекутиви Східньої Канади. До часу зорганізування ОУК, належала до Дівочого Гуртка, що був зорганізований при Українській Стрілецькій Громаді, як допоміжній частині в праці та шииренні ідеї визвольних змагань українського народу на його рідних землях серед нашого поселення в Канаді. Саме в тому Гуртковi св. пам. Марія показала не тільки свої організаційні здібності, але й любов і посвяту в праці для свого народу.

З природи була вона спокійної і тихої вдачі, з веселим та усміхненим обличчям, з ангельським відкритим серцем. Покійна Марія вітала в своєму просторому домі десятки інтеліґентних родин, передержувала їх, доглядала й потішала кращим майбутнім, коли то після другої світової війни приїжджали вони зі скитальщини до Канади. Людські терпіння не були байдужими для неї. Вона їх розуміла й виходила на зустріч,як своїм рідним. Такою була св. пам. Марія, і такою пам'ятатимуть її не лише муж, два сини й внуки, сестра й близька та дальша родина, але також і всі ті, що її знали й працювали для спільного добра.

Похорони відбулись у середу 17 липня з церкви Покрови Матері Божої при вулиці Лідс, яких довершили 4 священики. Були вони численні такими, на які заслужила собі своїми трудами й добротою покійна Марія. Прощальну надгробну промову сказала пані мґр. Зорич, секретарка Ц. У. ОУК.

св. п. Марія К. Гультай

Після похоронів відбулась тризна в домі УНО, в часі якої провідні люди громадських установ згадували теплими словами покійну Марію. Зібрано поважну суму на Фундацію ім. Т. Г. Шевченка та інші громадські цілі, якими дорожила ціле своє життя св. пам. Марія.

Залишила вона по собі в смутку мужа Василя, колишнього президента УНО Канади та Видавничої Спілки „Новий Шлях", двох синів — Ореста й Романа з дружинами, двоє внуків і сестру Степанію Савчук, заслужену громадську діячку та довголітню голову Ц. У. ОУК Канади, а також і численні тисячі тих вірних синів і дочок, з якими вона працювала ціле своє життя для приспішення визволення нашого народу й побудови Вільної Української Держави! Шлях по якому йшла вона, був тернистим. Хай же земля прибраної Батьківщини буде їй легкою! А пам'ять про Неї хай буде довготривалою! Вічна Їй Пам'ять!

Володимир Гірняк

Читайте українські книжки і ґазети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила

ВІСТІ З ТРЕНТОНУ, Н. Дж.

ТЕАТР у П'ЯТНИЦЮ під мистецьким проводом Володимира Шашаровського виступить в Трентоні в суботу, 19-го жовтня в залі парохії Пресвятої Тройці при 824 Аделайн Стріт з „Вечором гумору, пісні і сатири"! Участь беруть: Юлія і Володимир Шашаровські, Марія Лисяк, Анатоль Радванський, Володимир Мельник і піяністка Лідія Бульба. Початок імпрези: 7-ма година ввечері. Дохід призначений на побудову „Народного Дому" в Трентоні.

ПРОФ. ЛЕВ ДОБРЯНСЬКИЙ — Голова Українського Конґресового Комітету Америки і Національного Комітету Поневолених Націй був головним промовцем на фестивалі литовців, латишів і естонців з нагоди Роковин Незалежности цих народів, що відбувся в Трентоні в залі „Вор Меморіял Билдинг" в неділю, 6-го жовтня. Українську громаду м. Трентону й околиці заступала на цьому фестивалі делеґація з мґром Іваном Костюком — головою трентонського Відділу УККА на чолі. Про цей фестиваль балтійських народів широко писала місцева американська преса.

ЛИСТОПАДОВІ РОКОВИНИ в ТРЕНТОНІ. — Для відзначення цілої низки імпрез, пов'язаних із 50 Роковинами Листопадового Зриву, створено в Трентоні Громадський Комітет, зложений із представників усіх місцевих установ і організацій під проводом голови Відділу УККА — мґра Івана Костюка. Заплянованo відбути: Торжественні Богослуження і Панахиди в трьох місцевих українських церквах, Листопадовий Апель Української Молоді та Святочну Академію, що відбудеться в неділю, 3-го листопада ц. р. в залі парохії Пресвятої Тройці при 824 Аделайн Стріт. Початок о 7 годині вечора. В програмі Академії візьмуть участь Лев Лепкий, Богдан Корчмарик, Як ів Струк, Людмила Сердюк, Дарія Кузик, Вол. Тритяк, Ярослав Лабка, Іван Самокішин, Степан Шилкевич, Марійка Гафткович та пластова, сумівська і одумівська молодь. Ввесь дохід призначений в користь українських інвалідів.

СВЯТО ПОКРОВИ влаштовано в неділю 13-го жовтня старанням Організацій Визвольного Фронту м. Трентону. В програмі були: Торжественне Богослуження і Панахида за поляглих українських героїв в місцевій церкві св. Йосафата, в якій взяла участь сумівська і і пластова молодь і численне громадянство. Вечором, в залі парохії св. Йосафата при 1195 Дуц Евню відбулася Святочна Академія.

(ЮКО)

37-ма КОНФЕРЕНЦІЯ ВІДДІЛУ ААТСЕЛ

Ню Бронсвік, Н.Дж. — Як повідомив проф. Іван Фізер з Ратґерського університету, з відділу російської мови, у Фордтемському університеті на Бронксі відбудеться 37-ма річна конференція Асоціяції Американських викладачів слов'янських і східньоевропейських мов, Відділ Ню Йорк - Ню Джерзі, яким керує проф. І. Фізер. Конференція Відділу ААТСЕЛ триватиме 19 жовтня. На ній доповідатиме проф. В. Геркінс — про 6-ий міжнародний конгрес славістів у Празі, проф. Зоя Юрьєва про переклади з Ю. Тувіма, також проф. Ольга Фьодорова та ін., а д-р Філіп Смит із стейтового Вестчестер коледжу познайомить учасників з „Пенсильвенійським проєктом про чужі мови".

„ДНІ ЛЯЙПЦІҐУ" В КИЄВІ

Впродовж тижня в Києві тривали „Дні Ляйпціґу", з яким нібито лучить Київ „соціялістична дружба". У палаці культури відбувалась виставка — продаж німецьких товарів, але продавали там тільки „технічну й художню літературу, видану в Ляйпцізі".

В Дітройті відбулася перша студентська бесіда

Дітройт, Міш. (Я. М. Б.) — В суботу 5-го жовтня, заходами місцевого осередку діяльності Товариства Української Студіюючої Молоді ім. М. Міхновського (ТУСМ) в приміщенні Мерсі Коледж відбулася Студентська Бесіда. На бесіду приїхали студенти з Шикаґо, Клівленду, Бофало, Сиракюз, Гартфорду, Ню Йорку, Філядельфії і Вашингтону. Також були присутні на бесіді голова студентської централі ЦЕСУС-у, д-р Богдан Футей, і голова Світової Управи ТУСМ-у, інж. Богдан Кульчицький. Учасники бесіди обговорювали різні види і проблеми сучасного українського студенства в Америці. Із дискусії виринули такі найважливіші точки: 1). Українські студенти повинні якнайбільше користуватись українською мовою; 2) Українське студенство повинно чисельно і активно включатись в працю американських політичних партій; 3 Потреба українському студенству придбати собі власні домівки.

У зв'язку з бесідою відбулася музично - літературна програма, а пізніше студентський баль. На бесіді рішено також проводити частіше подібні студентські зустрічі. Слідуюча бесіда Товариства заплянована на січень 1969 року в місті Клівленді.

Розповсюджують українську книжку в Австралії

Аделаїда. — Під час вже традиційного щорічного Двомісячника української книжки активізують працю українські книгарні та особливо індивідуальні кольпортери. „Вільна Думка" в числі 33 повідомила, що книгозбірня Філії Української Громади Вікторії замовила першого місяця книжок на 65 дол., а з індивідуальних кольпортерів С. Криволап взяв книжок на 55 дол., п-ні М. Менцінська для школи в Перті замовила для книгозбірні на 22 дол. та ще окремо додатково на 58 дол. Незадовго повідомимо про наслідки Двомісячника української книжки в Австралії — перед проголошенням Двомісячника Української Дитячої Книжки і преси в Америці.

20-ЛІТТЯ ВИХОДУ САТИРИЧНОГО ЖУРНАЛУ „МІТЛА"

Буенос Айрес. — Минуло 20 років від часу, коли поруч видаваного Едвардом Козаком сатиричного журналу „Лис Микита" з'явився новий сатиричний журнал „Мітла". Від початку цей журнал редаґує і видає ред. Юліян Середяк, голова Українського Інформативно—Видавничого Інституту, власник Видавництва в Буенос Айресі, що випускає літературно—мистецькі книжки та твори для дітей українською мовою.